

**ממשל תאגידי, פרטים נוספים
ונספחים
31.03.2018**

הדוח על הסיכונים ותיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך: www.magna.isa.gov.il

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
תוכן העניינים

עמוד

א. ממשל תאגידי

188	שינויים בדירקטוריון
188	המבקרת הפנימית

ב. פרטים נוספים

188	השליטה בבנק
189	מינויים ופרישות ומבנה ארגוני
189	הסכמים מהותיים
190	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
194	דירוג אשראי

ג. נספחים

195	שיעורי הכנסה והוצאה
-----	---------------------

שינויים בדירקטוריון

נכון למועד הדוח וליום פרסומו, הדירקטוריון מונה 13 דירקטורים. לא חלו שינויים בהרכב הדירקטוריון במהלך הרבעון הראשון לשנת 2018.

למידע בנוגע לעדכונים להוראת נוהל בנקאי תקין מס' 301 של הפיקוח על הבנקים שעניינה הדירקטוריון, ראה פרק [שינויים בדירקטוריון בדוח הכספי לשנת 2017](#).

לפרטים בעניין פירסום דיווח מיידי של הבנק אודות הכוונה לכנס אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק ודיווח מיידי בעניין קבלת הודעות על מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק לבחירה באסיפה השנתית של הבנק לשנת 2018, ראה פרק "אסיפה כללית שנתית" להלן.

המבקרת הפנימית

פרטים בדבר הביקורת הפנימית בקבוצה ובכלל זה, הסטנדרטים המקצועיים לפיהם פועלת הביקורת הפנימית, תכנית העבודה השנתית והרב שנתית והשיקולים בקביעתה והדוח השנתי של המבקר, נכללו בדוח הכספי לשנת 2017.

דוח הביקורת הפנימית לשנת 2017 בקבוצת לאומי, הוגש לוועדת הביקורת ביום 19 במרס 2018 נדון בוועדה ביום 22 במרס 2018, הוגש לדירקטוריון ביום 21 במרס 2018 ונדון בדירקטוריון ביום 25 במרס 2018.

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדיון, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 31 במרס 2018, ראה דוח מיידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 10 באפריל 2018 (אסמכתא: 2018-01-036208). כן, ראה דיווח רשימת בעלי אמצעי שליטה מהותי ליום 31 במרס 2018 מיום 10 באפריל 2018 (אסמכתא: 2018-01-036136).

אסיפה כללית שנתית

בהמשך להחלטת דירקטוריון הבנק מיום 25 במרס 2018, ביום 26 במרס 2018, פורסם דיווח מיידי אודות הכוונה לכנס אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק, אשר על סדר יומה צפויים להיכלל הנושאים הבאים: (1) דיון בדוחות הכספיים השנתיים; (2) מינוי רואי חשבון מבקרים והסמכה בנוגע לקביעת שכרם; (3) מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים (להלן: "דירקטור חיצוני", "הוראה 301") ו-(4) מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "דח"צ", "חוק החברות").

לפירוט נוסף ראה דיווח מיידי מתקן בעניין הודעה מקדימה בדבר כוונה לזמן אסיפה כללית שנתית שעל סדר יומה מספר נושאים וביניהם מינוי דירקטורים שפורסם ביום 26 במרס 2018 (אסמכתא: 2018-01-029917).

בהמשך להודעה המקדימה שפרסם הבנק כאמור לעיל ובהתאם לקבוע בסעיפים 11ד(א), (1), (2) ו-(3) לפקודת הבנקאות, 1941, קיבל הבנק:

1. הודעה מהוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים שמונתה לפי סעיף 36 לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981, במסגרתה מפורטת רשימת מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק לבחירה באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2018, כמפורט להלן:

א. שלושה מועמדים לתפקיד דירקטור חיצוני על פי חוק החברות: מר גבאי יורם; הגב' גוטליב תמר ומר קפלן יאיר.

ב. שלושה מועמדים לתפקיד דירקטור חיצוני על פי הוראה 301: מר בן צבי שמואל ניר; מר טורבוביץ יורם ומר מראני אוהד.

2. הודעה מקבוצת אלטשולר שחם, בעלת מניות שמחזיקה, למיטב ידיעת הבנק, נכון למועד הגשת ההודעה לבנק, 76,797,152 מניות של הבנק, המהוות כ-5.04% מההון המזכיות והצבעה של הבנק, לפיה הציעה את מר אבי זיגלמן כמועמד לכהונה כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בחוק החברות בדירקטוריון הבנק.

פירוט נוסף בדבר המועמדים יימסר במסגרת דוח זימון אסיפה שנתית שיפורסם על ידי הבנק בהתאם להוראות הדיון.

לפירוט נוסף ראה דיווח מיידי בעניין הודעות על מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק שפורסם ביום 30 באפריל 2018 (אסמכתא: 2018-01-042874).

מינויים ופרישות

מינויים

מר **שמוליק ארבל**, ראש המערך לבנקאות מסחרית וחבר הנהלת הבנק, ימונה לתפקיד ראש החטיבה העסקית מסחרית החל מ-1 ביוני 2018 ויחליף את קובי הבר (בכפוף לאישור בנק ישראל).

פרישות

מר **קובי הבר**, ראש החטיבה העסקית מסחרית ויו"ר דירקטוריון לאומי טק, הודיע על פרישתו מהבנק ויסיים את תפקידו במהלך שנת 2018 לאחר כ-10 שנות עבודה בלאומי.

מבנה ארגוני

חטיבת התפעול

במסגרת הבחינה האסטרטגית שעורך הבנק למרכז יחידות התפעול השונות בבנק לחטיבת תפעול שתוקם במהלך שנת 2019 ובהמשך להקמת מערך תפעול בחטיבה הבנקאית, יועברו היחידות התפעוליות מהחטיבות השונות בבנק לאחריותו הניהולית של דני כהן המכהן כראש החטיבה הבנקאית ואשר יקבל בנוסף על תפקידו זה את האחריות להקמת חטיבת התפעול. זאת במטרה לרכז את כל הפעילויות התפעוליות, לטובת שירות טוב יותר ללקוחות באמצעות שיפור האפקטיביות, הפחתת הסיכונים והתייעלות.

מערך יעוץ בהשקעות

המערך יוכפף לחטיבת אסטרטגיה ורגולציה.

מערך אשראים מיוחדים

המערך יוכפף לחטיבת ניהול סיכונים.

מערך לאומי טק

עקב הצמיחה המשמעותית של פעילות ההיי טק בלאומי, יאוחדו כל היחידות העוסקות בהיי טק תחת מערך לאומי-טק, בכפיפות לחטיבה העסקית מסחרית.

הסכמים מהותיים

1. בהמשך למגעים שהתקיימו עם בנק איגוד לגבי מועד סיום הסכם שבין הבנק לבין בנק איגוד למתן שירותי מחשוב לבנק איגוד, על רקע העסקה לרכישת בנק אגוד על ידי בנק מזרחי טפחות בע"מ, ביום 29 במרס 2018 אישר דירקטוריון בנק אגוד את הצעת בנק לאומי להארכת תקופת ההיפרדות לתקופה של עד 18 חודשים נוספים, קרי לכל המאוחר עד ליום 30 ביוני 2021 ובלבד שבכל מקרה בו יבקש בנק אגוד להקדים את תום תקופת ההיפרדות לפני המועד האמור, תינתן לבנק לאומי הודעה מוקדמת של 24 חודשים לפחות. ככל שתהיה מגבלה רגולטורית להארכת תקופת ההיפרדות, לא יהיה בכך כדי לפטור את בנק אגוד מחובתו לשלם לבנק לאומי תמורת עלות השירותים בגין תקופה בת 24 חודשים ממועד ההודעה. הארכת ההתקשרות כפופה לקבלת אישור הממונה על ההגבלים העסקיים והמפקחת על הבנקים.
2. ביום 15 במאי 2018 חתמה מעלות סוכנות לביטוח בע"מ, שהינה בבעלות מלאה של הבנק ("הסוכנות"), על הסכם עם הראל חברה לביטוח בע"מ ("הראל") ועם סטנדרד ביטוחים בע"מ מקבוצת הראל ("סטנדרד"), במסגרתו נקבע כי החל מתאריך 2 בספטמבר 2018, תקבל הסוכנות שירותי מיקור חוץ מסטנדרד וכן תמשיך לעסוק בתיווך בביטוח מול הראל כמבטחת יחידה לפוליסות החדשות שישוקו בתקופת ההסכם, הכל בהתאם לאופן ולתנאים שנקבעו בהסכם שנחתם. בעקבות ההסכם ההסתדרות הודיעה על סכסוך עבודה במעלות. הנהלת מעלות מקיימת מגעים מול העובדים ונציגי ההסתדרות.

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

ראה תאור מפורט [בדוח הכספי לשנת 2017 - עמודים 304-308](#).

בתקופת הדוח פורסמו הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. מרבית ההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר השפעתן על הבנק צפויה להיות משמעותית.

חקיקה

חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018

החוק פורסם ברשומות ביום 15 במרס 2018. החוק כולל רפורמה בהליכי חדלות הפירעון של יחידים ותאגידים. בחוק כלולות הוראות המתייחסות לכלל סוגי החייבים, ולצידן הוראות העוסקות בהיבטים הייחודיים לסוגי חייבים שונים - יחידים ותאגידים. בין היתר, קובע החוק, כי נושה מובטח בשעבוד שוטף יהיה זכאי לפרוע את חובו המובטח מהשעבוד השוטף רק עד לסכום השווה ל-75% משווי הנכסים עליהם חל השעבוד. יתרת הנכסים המשועבדים תשמש לתשלום החובות הכלליים. הוראה זו, עתידה לפגוע בשווי השעבדים השוטפים שבידי הבנק.

תחילתו של החוק 18 חודשים מיום פרסומו, והוא יחול על הליכים לפי החוק שהחלו ביום התחילה ואילך.

החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018

החוק פורסם ברשומות ביום 18 במרס 2018. החוק קובע הגבלות על השימוש במזומן ובשיקים סחירים, במטרה לצמצם את ההון השחור ולסייע במאבק בפעילות פלילית לרבות פשיעה חמורה, העלמות מס, והלבנת הון ומימון טרור. החוק מיישם את המלצות הוועדה הבין-משרדית לבחינת נושא צמצום השימוש במזומן (וועדת לוקר).

בין היתר, כולל החוק הגבלות על שימוש במזומן בסכומים שונים, תוך עריכת הבחנה בין נותני תשלום ומקבלי תשלום שהינם "עוסקים" לבין נותני תשלום ומקבלי תשלום ש"אינם עוסקים", ובין סוגי עסקאות שונים (כגון: שכר עבודה, תרומה, מתנה, והלוואה).

בנוסף קובע החוק הגבלות על השימוש בשיקים והיסבם, לרבות הגבלות שיחולו על בנקים הפורעים שיקים.

החוק יכנס לתוקפו ביום 1 בינואר 2019, ובכל הנוגע להתנהלות הבנקים ביחס לשיקים ביום 1 ביולי 2019.

הבנק נדרש להיערך ליישום החוק על היבטיו השונים.

חוק ניירות ערך (תיקון מס' 63), התשע"ז-2017 - שינוי מבנה הבורסה

ביום 6 באפריל 2017 פורסם התיקון לחוק שבנדון. מטרתו העיקרית של החוק, הפיכת הבורסה לתאגיד למטרת רווח במבנה בעלות המופרדת מהגישה למסחר, המסוגל להוות תחרות משמעותית לבורסות בשוקים בינלאומיים ולזירות מסחר אלטרנטיביות בארץ ובח"ל. לצורך כך תעבור הבורסה שינוי מבני באישור בית משפט, שבסיומו תהפוך מחברה מוגבלת בערבות לחברה בעלת הון מניות, אשר יתחלק בין חברי הבורסה.

ביום 7 בספטמבר 2017, אישר בית המשפט את ההסדר לשינוי מבנה הבורסה.

להלן עיקרי החוק:

- הגישה למסחר לא תחייב בעלות בבורסה, אלא תהא מבוססת על התקשרות חוזית בין הבורסה לבין החברים.
- החל מהמועד בו יאשר בית המשפט את השינוי המבני, החזקותיהם של חברי הבורסה הקיימים, מעבר לשיעור של 5%, יורדמו ולא יקנו להם כל זכות, ותחול עליהם חובה למכור כל החזקה מעבר לשיעור זה, עד תום חמש שנים ממועד אישור הסדר כאמור, או עד מועד הנפקת מניות הבורסה בתל אביב לציבור ורישומן למסחר, לפי המוקדם.
- חברי הבורסה הקיימים יהיו זכאים לתמורה בגין מכירת החזקותיהם כאמור מתוך ההון העצמי של הבורסה, בלבד. חברי הבורסה הקיימים שימכרו את החזקותיהם, יעבירו לבורסה את מלוא ההפרש שבין תמורת המכירה שהתקבלה בידיהם, לבין שווי ההחזקות שנמכרו על ידם, בהתאם להון העצמי של הבורסה בהתאם לדוחותיה הכספיים לשנת 2015.
- לא יחזיק אדם אמצעי שליטה בבורסה בשיעור 5% או יותר, אלא על פי היתר החזקה שיינתן על ידי רשות ניירות ערך. בנוסף, לא ישלוח אדם בבורסה אלא על פי היתר שנתנה הרשות. בכל מקרה, תאגיד בנקאי וחבר בורסה לא יהיו רשאים לקבל היתר החזקה או שליטה בבורסה.

- הבורסה תוכל לחלק דיבידנד לבעלי המניות.
- ממשל תאגיד - מרבית הדירקטורים יהיו בלתי תלויים. נקבע, כי כל עוד חברי הבורסה (הבנקים) מחזיקים מעל 50%, ימונו מרבית הדירקטורים הבלתי תלויים על ידי ועדה חיצונית (הוועדה לאיתור מועמדים).
- לשר האוצר סמכות להעניק ולהתלות רישיון בורסה. חל איסור להציע שרותי מסחר בניירות ערך באמצעות מערכת למסחר בניירות ערך, אלא אם היא מנוהלת על ידי הבורסה.
- הבורסה תפרסם את העמלות שגובים חברי הבורסה מלקוחותיהם כפורמט בר השוואה, וחברי הבורסה נדרשים לדווח לה על עמלות אלו וכל שינוי שלהן.
- כפועל יוצא מהוראות החוק, הבנק ידרש למכור את החזקותיו בבורסה העולות על שיעור של 5%, וזאת בהתאם למתווה ובלוחות הזמנים הקבועים לעניין זה בחוק.
- ביום 18 בינואר 2018 הגיש הבנק לבורסה הצעה למכירה והעברה של מלוא החזקותיו בבורסה ("המניות המוצעות") וזאת במענה לפנייתו מיום 28 בדצמבר 2017 לבעלי המניות לרכישת מניותיהם.
- ביום 16 באפריל 2018 הודיעה הבורסה לבנק על קיבול הצעתו האמורה ("הודעת הקיבול"). בהתאם להודעת הקיבול, כל המניות המוצעות יימכרו ויועברו לנעבר או לכמה נעברים. בהודעת הקיבול הובהר, כי התמורה בגין המניות המוצעות תעלה על המחיר שנקבע בהצעת הבנק, אולם הסכום העודף בין התמורה שתשולם בפועל לבין המחיר הכולל הנקוב בהצעת הבנק בגין המניות המוצעות, יועבר לבורסה כמתחייב מהוראות החוק הנ"ל. בהודעת הקיבול הובהר כי השלמת העסקה טעונה אישורים רגולטוריים והשלמה של העסקה.
- לפי הודעת הקיבול, המועד הקובע להשלמת העסקה נקבע ליום 19 ביוני 2018, בכפוף לאפשרות דחייתו בהסכמת הצדדים ("המועד הקובע"). אם לא יתקבלו האישורים הנדרשים עד המועד הקובע או שהעסקה לא תושלם עד אותו מועד, העסקה תתבטל.

הוראות הפיקוח על הבנקים

תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 367 ו-420 בנושא בנקאות בתקשורת

ביום 22 במרס 2018 פורסמו תיקונים להוראות הנ"ל הכוללים הקלות שונות. בכלל זה, נקבעה חלופה נוספת לזיהוי הלקוח בפתיחת חשבון מקוון, באמצעות שימוש בטכנולוגיה לזיהוי ואימות חזותיים מרחוק. שימוש בטכנולוגיה זו יאפשר לבנק, בין היתר, לפתוח חשבונות מקוונים לקטינים החל מגיל 16 וללקוחות שאין ברשותם חשבון קיים. כמו כן נקבע, כי בכפוף לביצוע הערכת סיכונים מתאימה, יהיה הבנק רשאי לעשות שימוש בדואר אלקטרוני לא מוצפן.

ישום ההקלות השונות בהוראה יאפשר לבנק לקדם ולהרחיב את השימוש בבנקאות דיגיטלית לשם המשך שיפור חווית הלקוח, ניהול מיטבי של הסיכונים התפעוליים, קידום תהליכי ההתייעלות וצמצום העלויות.

טיטת הוראת ניהול בנקאי תקין בעניין מיקור חוץ והוראת ניהול בנקאי תקין 363 בעניין ניהול סיכונים סייבר בשרשרת אספקה

ביום 26 במרס 2018 פורסמה טיטת ההוראה בעניין מיקור חוץ. הטיטה נועדה לאפשר לתאגידים הבנקאיים לעשות שימוש במיקור חוץ, מתוך מטרה להגביר את הנגישות והזמינות ללקוחות ולהמשיך את תהליכי ההתייעלות והגברת התחרות בתחום הבנקאות והתשלומים. זאת, תוך קביעת העקרונות על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול, על מנת לצמצם את חשיפתם לסיכונים פוטנציאליים הגלומים במיקור חוץ.

בין היתר קובעת ההוראה מהו מיקור חוץ, רשימת פעולות האסורות להעברה למיקור חוץ, הצורך בביצוע בדיקת נאותות לנותן השירות ואופן ביצועה ודרישות דיווח לפיקוח על הבנקים לגבי הוצאת פעילויות מסוימות למיקור חוץ. כמו כן, טיטת ההוראה מאפשרת לבצע באמצעות מיקור חוץ פנייה יזומה למשקי בית לצורך העמדת אשראי על ידי התאגיד הבנקאי, למשל הפניית הלקוח לבנק בעת רכישת מוצר (כגון: סוכנויות רכב), וזאת בכפוף לתנאים הקבועים בטיטת ההוראה.

בנוסף, ביום 24 באפריל 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה בנושא ניהול סיכונים סייבר בשרשרת אספקה. ההוראה נועדה להבהיר, מהי האחריות של התאגיד הבנקאי בנוגע לקיום תצורת עבודה מאובטחת מול הספקים החיצוניים המהותיים ואת חובותיו לניהול סיכונים סייבר הולמים בפעילות ספקים אלו בחצרותיהם, בחצרי התאגיד הבנקאי ובממשקים שלהם עם התאגיד, ובין היתר: דרישה לקביעת עקרונות להתחייבויותיהם של ספקים מהותיים בהתייחס לניהול סיכונים סייבר; חובה להגדרת התייחסות פרטנית לנושא ניהול סיכונים סייבר בהסכמי התקשרות עם ספקים מהותיים בהתאם להערכת הסיכונים וחובה לוודא כי הספק עומד בעקרונות שהוגדרו; וכן עריכת בדיקות תקופתיות שונות ביחס לעמידת הספקים בדרישות התאגיד הבנקאי.

תחילתה של ההוראה לא יאוחר מ-6 חודשים ממועד פרסומה. הוראה זו תשולב בהמשך בהוראה בנושא "מיקור חוץ".

הבנק נערך לבחינת השפעתן האפשרית של ההוראות וליישומן.

הוראות בתחום כרטיסי האשראי

סיוטות תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין בעקבות החוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (חוק שטרומ):

ביום 22 באפריל 2018 פרסם בנק ישראל סיוטות תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין, שמטרתן להקל על חברות כרטיסי האשראי ביום שלאחר היפרדותן מהבנקים.

להלן עיקרי התיקונים המוצעים:

1. הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203 (מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית):
לצרכי מדידה והלימות הון, הבנקים ישקלו אשראי שהם נותנים לחברות כרטיסי אשראי באופן דומה לאשראי שניתן לבנקים.
2. הוראת ניהול בנקאי תקין 313 (מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים):
חשיפה של בנק ל"קבוצת לווים חברת כרטיסי אשראי" לא תעלה על 15% מהון התאגיד הבנקאי, וזאת בדומה למגבלה החלה על חשיפה ל"קבוצת לווים בנקאית". הוראה זו תכנס לתוקף באופן מדורג תוך 3 שנים ממועד ההפרדה של חברת כרטיסי האשראי מהתאגיד הבנקאי.
3. הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221 (יחס כיסוי הנזילות):
נקבעה דרישה פיקוחית מקלה בנושא ניהול סיכון הנזילות, כך שחברות כרטיסי אשראי ידרשו לנהל את סיכון הנזילות שלהן על פי מודל פנימי, אך לא יחויבו לעמוד ביחס כיסוי הנזילות הפיקוחי.
4. הוראת ניהול בנקאי תקין 470 (כרטיסי חיוב):
 - נקבע כי התמורה בגין כל העסקאות שנעשו בכרטיס חיוב של מנפיק בנקאי, תועבר מהמנפיק הבנקאי למתפעל ההנפקה, במועד בו נדרש מתפעל ההנפקה להעביר את הכספים לסולק, ללא תלות במועד החיוב של הלקוח וללא תלות בזוהות הסולק. ההסדר ייכנס לתוקף ב-1 בפברואר 2019.
 - הסכמי תפעול חודשים בין מנפיק בנקאי (שהוא בנק בעל היקף פעילות רחב) לבין מתפעל הנפקה, שנחתמו עד ליום 31 בינואר 2022, טעונים אישור המפקח.

החלטת רשות ההגבלים העסקיים ביחס להסדר הסליקה הצולבת

ביום 25 באפריל 2018 פרסמה רשות ההגבלים העסקיים את החלטתה בעניין פטור מאישור הסדר כובל בנוגע להסדר הסליקה הצולבת. בין היתר נקבע בהחלטה, כי העברת כספים בין מנפיק וסולק בגין עסקאות המבוצעות בתשלום אחד, תתבצע לא יאחר מיום לאחר מועד שידור העסקה מבית העסק. ההסדר ייכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2021.

להוראות הנ"ל בתחום כרטיסי החיוב השפעה על מתכונת היערכות של הבנק ליישום הוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל; והן צפויות להשפיע בשנים הקרובות על שוק כרטיסי החיוב.

נושאים נוספים

יוזמות חקיקה שונות בתחום הגברת התחרותיות בשוק האשראי הקמעונאי

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על חקיקה המעודדת את התחרות, בעיקר בכל הנוגע לתחום האשראי הקמעונאי. מגמה זו משתקפת בהוראות ויוזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות, ומתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה.

להלן מספר דוגמאות להוראות ויוזמות שנועדו לעודד את התחרות כאמור:

- חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, אשר מחייב בנקים בעלי היקף פעילות רחב (לאומי והפועלים) להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שבבעלותם בתוך פרק זמן מוגדר; אוסר על בנקים כאמור לעסוק בתפעול הנפקה ובסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב ולהחזיק באמצעי שליטה בתאגידים העוסקים בפעילות כאמור; מחייב את הבנק, במהלך תקופת מעבר מוגדרת, לבצע את תפעול ההנפקה באמצעות חברות מתפעלות; קובע מגבלות שונות כלפי בנק בעל היקף פעילות רחב לעניין פנייה ללקוח בנוגע ל"חידוש כרטיס אשראי"; וכן מחייב, במהלך תקופה מוגדרת, להפחית את מסגרות האשראי של לקוחות הבנק. כפועל יוצא מהוראות החוק כאמור, על הבנק למכור את חברת הבת, לאומי קארד בע"מ, בתוך פרק זמן הקבוע לעניין זה בחוק.
- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, שנכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2017, וקובע מסגרת כוללת להסדרת שוק האשראי החוץ-בנקאי והחוץ-מוסדי בישראל;

- הסדרת מדיניות פעילות התאגידים הבנקאיים מול לקוחות מסוג נותני שירותים פיננסיים מוסדרים ורכזי הצעה.
 - החלטת רשות ההגבלים העסקיים בדבר העברת פרוטוקול התקשורת המשמש לביצוע עסקאות בכרטיסי חיוב לידי כלל השחקנים בשוק;
 - הסדרת מעמדו ופעולתו של סולק מתארח;
 - קביעת קריטריונים כלליים למבקש היתר לשלוט ולהחזיק אמצעי שליטה בסולק ובחברת כרטיסי אשראי;
 - תיקון תקנות ניירות ערך בעניין הצעת ניירות ערך באמצעות רכז הצעה, לצורך התרת מימון הלוואות המונים לתאגידים בפטור מתשקיף (Peer to Business Lending P2B);
 - הצעה לעדכונים בכללי ההשקעה החלים על גופים מוסדיים;
 - תיקון מס' 27 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), שפורסם ביום 22 במרס 2018 כחלק מחוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2019). במסגרת תיקון זה נקבע, כי בנק יאפשר ללקוח שמעוניין להעביר את הפעילות הפיננסית שלו מהבנק שבו היא מתנהלת לבנק אחר, לעשות זאת באופן מקוון, נוח, אמין, מאובטח וללא גביית תשלום מהלקוח, והכל בתוך שבעה ימי עסקים מהמועד שבו הבנק המקורי קיבל הודעה על אישור בקשתו של הלקוח בידי הבנק אליו ביקש הלקוח להעביר את פעילותו, או בתוך מועד אחר שיקבע הנגיד בהסכמת שר האוצר.
 - הנגיד, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע כי האמור לא יחול על בנק קטן (שווי נכסיו אינו עולה על 5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) או על בנק דיגיטלי, או כי יחול עליו בתום תקופה שקבע. המפקח על הבנקים יקבע הוראות ביצוע למימוש חובת הניידות.
 - תחילתו של תיקון זה שלוש שנים מיום פרסומו. שר האוצר בהסכמת הנגיד ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לדחות את המועד האמור בשתי תקופות נוספות שלא יעלו על שישה חדשים כל אחת.
 - השינויים הנ"ל, לצד יוזמות שמוביל בנק ישראל, כגון: בניית מאגר נתוני אשראי, עידוד התייעלות המערכת הבנקאית וקידום רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית בערוצים ישירים, צפויים להשפיע בשנים הקרובות על שוק הבנקאות בישראל.
- שב"א - פטור מאישור הסדר כובל - החלטת רשות ההגבלים העסקיים מיום 24 בספטמבר 2017**
- ביום 24 בספטמבר 2017 נתנה רשות ההגבלים העסקיים פטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין חברת שב"א לבין בעלי המניות של החברה, ובהם בנק לאומי. בתנאי הפטור נקבעו, בין היתר, עניינים אלה:
- שב"א תעביר, בתחילת שנת 2018 וללא תמורה, את כל זכויותיה בפרוטוקול אשראית EMV לעמותה שתוקם על ידי שב"א ומשתמשים נוספים שיצורפו כחברים בעמותה. החל ממועד העברת הזכויות בפרוטוקול, שב"א תחדל מלעסוק בפעילות הפרוטוקול (למעט שירותי תפעול לפרק זמן מוגבל).
 - דרישות החיבור למערכת שב"א תהיינה שוויוניות. שב"א לא תסרב לבקשה של כל גוף להתחבר למערכת, אם הוא עומד בדרישות החיבור.
 - בוטלה מגבלת חלוקת הדיבידנדים לבעלי המניות בשב"א. החל מתום שנת 2019 או מהמועד בו תחדל שב"א לספק שירותים כלשהם לעמותה, לפי המוקדם, רשאית שב"א לחלק דיבידנד לבעלי מניותיה אם התקיימו תנאים אלה: זכויות שב"א בפרוטוקול הועברו לעמותה וכן לא קיים בעל מניות המחזיק בשב"א מעל 10% מאמצעי השליטה. בהחלטה נקבע הסדר מיוחד לגבי חלוקת העודפים שנצברו בשב"א נכון למועד מתן ההחלטה, אשר יועברו לבעלי המניות הקיימים.
 - בהתאם לאמור, ובכפוף להסדר המיוחד שנקבע בהחלטת רשות ההגבלים העסקיים לגבי חלוקת העודפים, חילקה שב"א ביום 28 במרס 2018 דיבידנד לבעלי מניותיה. סכום הדיבידנד שקיבל הבנק מסתכם בכ-7.15 מיליון ש"ח, מתוכו סך של כ-64.5 מיליון ש"ח מוחזק בנאמנות בהתאם לתנאי אישור רשות ההגבלים העסקיים.

רגולציה בינלאומית

General Data Protection Regulation – רגולציית ההגנה על הפרטיות האירופאית

- רגולציית ההגנה על הפרטיות האירופאית (GDPR) הינה רגולציה בתחום הפרטיות המחליפה את הדירקטיבה האירופאית להגנת המידע Directive 95/46/EC, ששימשה עד כה כבסיס לחקיקת חוקי הגנה על המידע על ידי מדינות האיחוד האירופאי.
- ה-GDPR הינה רגולציה מקיפה בתחום הפרטיות, המפרטת בין היתר חובות ותנאים לגבי עיבוד מידע אישי, זכויות נושאי המידע וכו'. רגולציה זו תיכנס לתוקף ב-25 במאי 2018.
- בנק לאומי נערך לכניסת הרגולציה לתוקף ובוחן את משמעויות ה-GDPR והשלכותיו ביחס לפעילות הבנק.

דירוג אשראי

להלן דירוג האשראי של המדינה והבנק ליום 13 במאי 2018:

טווח קצר	תחזית	טווח ארוך	חברת דירוג	
P-1	stable	A1	Moody's	מדינת ישראל
A-1	positive	A+	S&P	
F1+	stable	A+	Fitch	
P-1	stable	A2	Moody's	בנק לאומי: מט"ח
A-2	positive	A-	S&P	
F1	stable	A	Fitch	
-	stable	AAA	S&P מעלות	דירוג מקומי (בישראל)
P-1	stable	Aaa	מידרוג	

ב-3 בינואר 2018 סוכנות הדירוג S&P אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-7 בפברואר 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-17 באפריל 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג האשראי ותחזית הדירוג למדינת ישראל.

ב-26 באפריל 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות^(א) וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
2017			2018		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור ^(ג)					
3.24	1,876	234,730	3.23	1,925	241,180
בישראל					
3.88	228	23,872	4.72	272	23,440
מחוץ לישראל					
3.29	2,104	258,602	3.36	2,197	264,620
סך הכל ^(ד)					
אשראי לממשלה					
3.22	5	628	3.93	7	722
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
3.22	5	628	3.93	7	722
סך הכל					
פיקדונות בבנקים					
2.30	28	4,902	1.44	26	7,250
בישראל					
0.60	1	665	1.36	1	295
מחוץ לישראל					
2.10	29	5,567	1.44	27	7,545
סך הכל					
פיקדונות בבנקים מרכזיים					
0.11	12	45,276	0.10	13	52,298
בישראל					
0.06	1	6,196	0.84	6	2,875
מחוץ לישראל					
0.10	13	51,472	0.14	19	55,173
סך הכל					
נ"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
-	-	1,099	-	-	1,220
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	1,099	-	-	1,220
סך הכל					
אג"ח לפדיון וזמינות למכירה ^(ה)					
0.79	122	62,127	0.82	131	63,855
בישראל					
2.35	35	6,010	2.82	36	5,164
מחוץ לישראל					
0.92	157	68,137	0.97	167	69,019
סך הכל					
אג"ח למסחר ^(ו)					
0.39	9	9,301	0.24	3	4,984
בישראל					
5.88	2	139	5.09	1	80
מחוץ לישראל					
0.47	11	9,440	0.32	4	5,064
סך הכל					
2.37	2,319	394,945	2.42	2,421	403,363
סך כל הנכסים נושאי ריבית					
6,134			6,401		
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
34,060			38,323		
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ז)					
2,319	435,139		2,421	448,087	
סך כל הנכסים^(ח)					
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות					
2.93	267	36,882	4.03	316	31,854
מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 198](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
2017			2018		
שיעור הוצאה באחוזים	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) במיליוני ש"ח	שיעור הוצאה באחוזים	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) במיליוני ש"ח
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
(0.41)	(246)	238,330	(0.43)	(265)	249,006
בישראל					
(0.03)	(7)	97,052	(0.04)	(11)	112,645
לפי דרישה					
(0.68)	(239)	141,278	(0.75)	(254)	136,361
לזמן קצוב					
(0.76)	(32)	16,921	(1.27)	(50)	15,863
מחוץ לישראל					
(0.41)	(5)	4,845	(0.86)	(10)	4,670
לפי דרישה					
(0.90)	(27)	12,076	(1.44)	(40)	11,193
לזמן קצוב					
(0.44)	(278)	255,251	(0.48)	(315)	264,869
סך הכל					
פיקדונות הממשלה					
(2.25)	(1)	179	(2.43)	(1)	166
בישראל					
-	-	722	-	-	305
מחוץ לישראל					
(0.44)	(1)	901	(0.85)	(1)	471
סך הכל					
פיקדונות מבנקים מרכזיים					
-	-	15	-	-	61
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	15	-	-	61
סך הכל					
פיקדונות מבנקים					
(0.37)	(4)	4,369	(0.45)	(6)	5,305
בישראל					
-	-	3	-	-	37
מחוץ לישראל					
(0.37)	(4)	4,372	(0.45)	(6)	5,342
סך הכל					
נ"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
-	-	381	-	-	539
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	381	-	-	539
סך הכל					
אגרות חוב					
(2.91)	(163)	22,646	(2.41)	(93)	15,580
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(2.91)	(163)	22,646	(2.41)	(93)	15,580
סך הכל					
(0.63)	(446)	283,566	(0.58)	(415)	286,862
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית					
		86,443			93,817
פקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית					
		5,721			6,079
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
		27,691			27,804
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית					
	(446)	403,421		(415)	414,562
סך כל ההתחייבויות^(א)					
		31,718			33,525
סך כל האמצעים ההוניים					
	(446)	435,139		(415)	448,087
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים					
1.74	1,873		1.84	2,006	
פער הריבית					
תשואה נטו^(ג) על נכסים נושאי ריבית					
1.84	1,638	358,063	1.89	1,740	371,509
בישראל					
2.57	235	36,882	3.38	266	31,854
מחוץ לישראל					
1.91	1,873	394,945	2.00	2,006	403,363
סך הכל					
(0.73)	(32)	17,646	(1.24)	(50)	16,205
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 198](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס					
2017			2018		
שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית	שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים
מטבעי ישראל צמוד מדד					
2.37	285	48,510	1.99	224	45,463
(2.04)	(186)	36,674	(1.62)	(124)	30,818
0.33			0.37		
מטבעי ישראל לא צמוד					
2.37	1,533	260,680	2.37	1,604	273,654
(0.31)	(147)	189,575	(0.22)	(108)	199,136
2.06			2.15		
מטבע חוץ					
1.93	234	48,873	2.13	277	52,392
(0.82)	(81)	39,671	(1.31)	(133)	40,703
1.11			0.82		
סך פעילות בישראל					
2.31	2,052	358,063	2.29	2,105	371,509
(0.62)	(414)	265,920	(0.54)	(365)	270,657
1.69			1.75		

ראה הערות [בעמוד 198](#).

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

2018 לעומת 2017			
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
גידול (קיטון) בגלל שינוי ^(ח)		שינוי נטו	
ממות	מחיר		
נכסים נושאי ריבית			
אשראי לציבור			
בישראל	51	(2)	49
מחוץ לישראל	(5)	49	44
סך הכל	46	47	93
נכסים נושאי ריבית אחרים			
בישראל	10	(6)	4
מחוץ לישראל	(24)	29	5
סך הכל	(14)	23	9
סך כל הכנסות הריבית	32	70	102
התחייבויות נושאות ריבית			
פיקדונות הציבור			
בישראל	11	8	19
מחוץ לישראל	(3)	21	18
סך הכל	8	29	37
התחייבויות נושאות ריבית אחרות			
בישראל	(27)	(41)	(68)
מחוץ לישראל	-	-	-
סך הכל	(27)	(41)	(68)
סך הכל הוצאות הריבית	(19)	(12)	(31)
סך הכל בנטו	51	82	133

הערות:

- (א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבעי ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות בחו"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.
- (ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכחה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהן העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בגין אג"ח שהועברו מהתיק הזמין למכירה בסך של 120 מיליון ש"ח (31 במרס 2017 - 154 מיליון ש"ח).
- (ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים והתחייבויות לא כספיות.
- (ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- (ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות המחיר החדש בשינוי בכמות השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.
- (ט) עמלות לתקופה של שלושה חודשים בסך של 93 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (31 במרס 2017 - 103 מיליון ש"ח).
- (י) מזה בגין נכסים מוחזקים למכירה, 8,417 מיליון ש"ח.
- (יא) מזה בגין התחייבויות מוחזקות למכירה, 6,289 מיליון ש"ח.